



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

5. prosince 2013 *

„Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Nařízení (ES) č. 805/2004 — Evropský exekuční titul pro nesporné nároky — Podmínky potvrzení rozhodnutí jako exekučního titulu — Situace, kdy rozhodnutí bylo vydáno v členském státě věřitele ve sporu mezi dvěma osobami, které nejednají v rámci obchodní či profesní činnosti“

Ve věci C-508/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Landesgericht Salzburg (Rakousko) ze dne 31. října 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 9. listopadu 2012, v řízení

Walter Vapenik

proti

Josefu Thurnerovi,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení M. Safjan (zpravodaj), předseda senátu, J. Malenovský a A. Prechal, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za rakouskou vládu A. Poschem, jako zmocněncem,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,
- za německou vládu T. Henzem, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi W. Bogensbergerem a A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 odst. 1 písm. d) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. L 143, s. 15).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci opravného prostředku podaného W. Vapenikem, s bydlištěm v Salzburgu (Rakousko), proti zamítnutí jeho žádosti o vydání evropského exekučního titulu pro rozhodnutí pro zmeškání proti J. Thurnerovi, s bydlištěm v Ostende (Belgie), z důvodu, že žaloba podaná proti posledně uvedenému, spotřebiteli, nebyla podána v členském státě, v němž má bydliště.

Právní rámec

Nařízení č. 805/2004

- 3 Podle bodů 8, 9 a 20 nařízení č. 805/2004:

„(8) V závěrech ze zasedání v Tampere vyjádřila Evropská rada přesvědčení, že přístup k výkonu v jiném členském státě, než ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, by měl být urychlen a zjednodušen tím, že rozhodnutí bude vykonáno bez mezitímních opatření přijatých před výkonem v členském státě, v němž se o výkon žádá. S rozhodnutím, které původní soud potvrdil jako evropský exekuční titul, by se mělo pro účely výkonu nakládat tak, jako kdyby bylo vydáno v členském státě, v němž se o jeho výkon žádá. [...] Podrobnosti výkonu rozhodnutí by se měly i nadále řídit vnitrostátním právem.

(9) Takový postup by měl ve srovnání s postupem doložky vykonatelnosti stanoveným v nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [Úř. věst. 2001, L 12, s. 1, ve znění nařízení Komise (ES) č. 1496/2002 ze dne 21. srpna 2002 (Úř. věst. L 225, s. 13, dále jen „nařízení č. 44/2001“)] poskytovat značnou výhodu, která spočívá v tom, že při něm není zapotřebí schválení soudu ve druhém členském státě se zdržením a výdaji s tím spojenými.

[...]

(20) Žádost o potvrzení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky by měla být nepovinná pro věřitele, který si místo toho může zvolit systém uznávání a výkonu v souladu s nařízením (ES) č. 44/2001 nebo jinými nástroji Společenství.“

- 4 Článek 1 tohoto nařízení zní takto:

„Účelem tohoto nařízení je zavedení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky, aby byl stanovením minimálních norem umožněn volný pohyb rozhodnutí, soudních smírů a úředních listin ve všech členských státech, aniž by se v členském státě výkonu musela před uznáním a výkonem konat zprostředkující řízení.“

- 5 Článek 3 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny o nesporných nárocích.

Nárok se považuje za nesporný, pokud

- a) dlužník s ním výslovně souhlasil tím, že jej uznal, nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud nebo který byl uzavřen před soudem v průběhu řízení nebo
 - b) dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevzněl nikdy žádné námitky v souladu s odpovídajícími procesními předpisy členského státu původu nebo
 - c) dlužník se neúčastnil soudního jednání, ve kterém se o tomto nároku jednalo, ani nebyl na takovém soudním jednání zastoupen poté, co nejprve vznesl proti nároku v průběhu soudního řízení námitky, pokud takové jednání znamená podle práva členského státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel, nebo
 - d) dlužník jej výslovně uznal v úřední listině.“
- 6 Článek 6 tohoto nařízení, nadepsaný „Podmínky potvrzení evropského exekučního titulu“, stanoví v odstavci 1:

„Rozhodnutí o nesporném nároku vydané v členském státě je po časově neomezené žádosti podané původnímu soudu potvrzeno jako evropský exekuční titul, pokud

- a) je rozhodnutí vykonatelné v členském státě původu a
 - b) rozhodnutí není v rozporu s pravidly soudní příslušnosti, která jsou stanovena v oddílech 3 a 6 kapitoly II nařízení (ES) č. 44/2001 a
 - c) soudní řízení v členském státě původu splnilo požadavky, které jsou stanoveny v kapitole III, pokud je nárok nesporný ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. b) nebo c) a
 - d) rozhodnutí bylo vydáno v členském státě, ve kterém má dlužník bydliště ve smyslu článku 59 nařízení (ES) č. 44/2001, v případech, kdy
 - nárok je nesporný ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. b) nebo c),
 - souvisí se smlouvou, kterou uzavřela osoba, spotřebitel, za účelem, který nelze považovat za její obchodní či profesní činnost a
 - dlužníkem je spotřebitel.“
- 7 Kapitola III nařízení č. 805/2004 zavádí minimální normy pro řízení o nesporných nárocích.

Nařízení č. 44/2001

- 8 Bod 13 odůvodnění nařízení č. 44/2001 zní:

„Pokud se týče pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv, měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla.“

- 9 Článek 15 odst. 1 nařízení č. 44/2001, obsažený v oddíle 4 kapitoly II tohoto nařízení, zní takto:

„Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, se příslušnost určuje podle tohoto oddílu [...]:

- a) jedná-li se o koupi movitých věcí na splátky;

- b) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí nebo;
- c) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.“

10 Článek 16 odst. 1 a 2 uvedeného nařízení stanoví:

„1. Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.

2. Smluvní partner může podat žalobu proti spotřebiteli pouze u soudů členského státu, na jehož území má spotřebitel bydliště.“

11 Podle čl. 35 odst. 1 téhož nařízení se „[r]ozhodnutí [...] neuzná, byly-li porušeny oddíly 3, 4 a 6 kapitoly II“.

12 Oddíly 3, 4 a 6 kapitoly II nařízení č. 44/2001 stanoví pravidla příslušnosti ve věcech pojištění, ve věcech spotřebitelských smluv a pravidla výlučné příslušnosti.

13 Článek 43 odst. 1 téhož nařízení stanoví:

„Proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoli strana podat opravný prostředek.“

14 Článek 45 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:

„Soud, u něhož byl opravný prostředek podle článku 43 nebo článku 44 podán, zamítne nebo zruší prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí pouze na základě důvodů uvedených v člácích 34 a 35. Soud vydá neprodleně rozhodnutí.“

Nařízení (ES) č. 593/2008

15 V bodech 23 a 24 odůvodnění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, s. 6; Zvl. vyd. 13/29, s. 394) se uvádí:

„(23) Pokud jde o smlouvy uzavřené se stranami, které jsou pokládány za slabší, je vhodné je chránit kolizními normami, které jsou příznivější vůči jejich zájmům než obecné normy.

(24) Obzvláště u spotřebitelských smluv by měla kolizní norma umožnit snížit náklady na urovnání sporů, jež jsou často nízké hodnoty, a zohlednit vývoj technologií umožňujících prodej na dálku. Soulad s nařízením (ES) č. 44/2001 vyžaduje na jednu stranu, aby byl učiněn odkaz na pojem ‚zaměřené činnosti‘ jakožto podmínku pro použití normy na ochranu spotřebitele a na druhou stranu, aby tento pojem byl shodně vyložen v nařízení (ES) č. 44/2001 i v tomto nařízení [...]“.

16 Článek 6 odst. 1 tohoto nařízení zní takto:

„[...]smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen ‚spotřebitel‘), s jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen ‚obchodník‘), se řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud:

- a) obchodník provozuje svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo
- b) se jakýmkoli způsobem taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje

a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

17 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že W. Vapenik žalobou podanou k Bezirksgericht Salzburg (Rakousko) požadoval, aby J. Thurnerovi bylo uloženo zaplacení částky 3 158 eur, zvýšené o úroky a náklady, na základě smlouvy o půjčce, kterou spolu uzavřeli. Walter Vapenik podal žalobu k tomuto rakouskému soudu coby smluvními stranami zvolenému soudu místa plnění. Žádný z účastníků řízení nejednal v okamžiku uzavření smlouvy a podání žaloby v rámci obchodní či profesní činnosti.

18 Navzdory tomu, že soudní vykonavatel doručil J. Thurnerovi v Belgii žalobu a předvolání k jednání, posledně uvedený se k soudu nedostavil. Bezirksgericht Salzburg tedy vydal rozsudek pro zmeškání. Tento rozsudek byl doručen J. Thurnerovi poštou, přičemž ten proti němu nepodal odvolání a uvedený rozsudek tedy nabyl právní moci a stal se vykonatelným.

19 Walter Vapenik poté v souladu s nařízením č. 805/2004 podal k Bezirksgericht Salzburg žádost o vydání evropského exekučního titulu pro tento rozsudek. Uvedený soud tuto žádost zamítl s odkazem na čl. 6 odst. 1 písm. d) tohoto nařízení, neboť měl za to, že žaloba proti J. Thurnerovi, spotřebiteli, nebyla podána v členském státě, ve kterém má bydliště.

20 Walter Vapenik podal proti tomuto rozhodnutí k předkládajícímu soudu odvolání, v němž uvedl, že podmínky vydání evropského exekučního titulu na základě čl. 6 odst. 1 písm. a) až c) nařízení č. 805/2004 jsou splněny, jelikož smlouva o půjčce byla uzavřena mezi dvěma jednotlivci. Článek 6 odst. 1 písm. d) tohoto nařízení, který stanoví, že tento titul je vydán, pokud smluvní partner spotřebitele jedná v rámci své obchodní či profesní činnosti, se tedy na věc v původním řízení nevztahuje.

21 Za těchto podmínek se Landesgericht Salzburg rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je nutné čl. 6 odst. 1 písm. d) nařízení [...] č. 805/2004 vykládat v tom smyslu, že se toto ustanovení vztahuje pouze na smlouvy uzavřené mezi podnikateli jako věřiteli a spotřebiteli jako dlužníky, nebo je dostačující, pokud je alespoň dlužník spotřebitelem, takže se vztahuje také na pohledávky, které má spotřebitel vůči jinému spotřebiteli?“

K předběžné otázce

- 22 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 odst. 1 písm. d) nařízení č. 805/2004 musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje rovněž na smlouvy uzavřené mezi dvěma osobami, které nejednají v rámci obchodní či profesní činnosti.
- 23 Podle ustálené judikatury platí, že z požadavků jak jednotného použití unijního práva, tak zásady rovnosti vyplývá, že znění ustanovení unijního práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, musí být zpravidla vykládáno v celé Unii autonomním a jednotným způsobem, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (viz zejména rozsudek ze dne 27. června 2013, *Malaysia Dairy Industries*, C-320/12, bod 25 a citovaná judikatura).
- 24 Ze znění čl. 6 odst. 1 písm. d) nařízení č. 805/2004 vyplývá, že spotřebitel je osoba, která uzavřela smlouvu za účelem, který nelze považovat za její obchodní či profesní činnost. Toto ustanovení neupřesňuje, zda pro účely označení smluvní strany za „spotřebitele“ má význam to, že její smluvní partner má postavení podnikatele, či nikoliv. Kvalifikace smluvního partnera spotřebitele nevyplývá ani z jiných ustanovení tohoto nařízení a vzhledem k neexistenci odkazu na právo členských států v uvedeném ustanovení je tedy třeba určit smysl a dosah pojmu „spotřebitel“ uvedeného v témže ustanovení s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému nařízením č. 805/2004.
- 25 V tomto ohledu a za účelem zajistit dodržení cílů sledovaných evropským zákonodárcem v oblasti spotřebitelských smluv, jakož i soudržnost unijního práva, je třeba zejména zohlednit pojem „spotřebitel“ obsažený v jiných unijních právních předpisech. S ohledem na doplňkový charakter pravidel zavedených nařízením č. 805/2004 ve vztahu k pravidlům obsaženým v nařízení č. 44/2001 se ustanovení posledně uvedeného nařízení ukazují jako obzvlášť relevantní.
- 26 Úvodem je třeba připomenout, že systém ochrany spotřebitelů zavedený zejména směrnicí Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29) vychází z myšlenky, že spotřebitel se nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti (viz zejména rozsudky ze dne 14. června 2012, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, bod 39; ze dne 21. března 2013, *RWE Vertrieb*, C-92/11, bod 41, jakož i ze dne 30. května 2013, *Asbeek Brusse a de Man Garabito*, C-488/11, bod 31).
- 27 Kromě toho účelem zvláštního režimu zavedeného mimo jiné ustanoveními nařízení č. 44/2001 o příslušnosti v oblasti spotřebitelských smluv je, jak vyplývá z bodu 13 tohoto nařízení, zajistit odpovídající ochranu spotřebitele jako smluvní strany považované za hospodářsky slabší a právně méně zkušenou, než je její profesionální smluvní partner.
- 28 V této souvislosti Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že čl. 15 odst. 1 nařízení č. 44/2001, který odkazuje na pojem „spotřebitel“, se vztahuje pouze na konečného soukromého spotřebitele, který nejedná v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. března 2013, *Česká spořitelna*, C-419/11, bod 32).
- 29 Konečně, jak vyplývá z bodů 23 a 24 odůvodnění nařízení č. 593/2008, požadavek ochrany slabších smluvních stran, k nimž patří spotřebitelé, v rámci smluvních vztahů platí rovněž při určení práva použitelného na spotřebitelské smlouvy. Článek 6 odst. 1 tohoto nařízení za tím účelem stanoví, že smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a podnikatelem se za určitých podmínek řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště.
- 30 Tyto právní nástroje tak uznávají potřebu chránit slabší smluvní stranu, pokud smlouva byla uzavřena mezi osobou, která nejedná v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti, a osobou, která jedná v rámci takové činnosti.

- 31 Vzhledem k cíli ochrany spotřebitelů stanovenému výše uvedenými ustanoveními unijního práva, který spočívá v obnovení rovnosti smluvních stran ve smlouvách uzavřených mezi spotřebitelem a podnikatelem, nelze použití těchto ustanovení rozšiřovat na osoby, vůči nimž tato ochrana není odůvodněná.
- 32 Soudní dvůr již rozhodl, že zvláštní pravidla příslušnosti ve věcech spotřebitelských smluv nelze použít na smlouvy uzavřené mezi dvěma osobami, které jednájí v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. ledna 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Recueil, s. I-139, body 11 a 24).
- 33 Je však nutné konstatovat, že nerovnost smluvních stran chybí i v takovém smluvním vztahu, o jaký se jedná v původním řízení, tedy vztahu mezi dvěma osobami, které nejednají v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti. Na tento vztah se tedy nemůže vztahovat ochranný režim, který platí pro spotřebitele uzavírající smlouvy s osobami, které jednájí v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti.
- 34 Tento výklad potvrzuje i struktura a systematika zvláštních pravidel příslušnosti ve věcech spotřebitelských smluv uvedených v čl. 16 odst. 1 a 2 nařízení č. 44/2001, který stanoví, že v případě žalob podaných spotřebitelem a proti němu je příslušným soud jeho bydliště. Z toho vyplývá, že toto ustanovení se uplatní pouze na smlouvy, u nichž existuje mezi smluvními stranami nerovnováha.
- 35 Kromě toho je třeba zohlednit doplňkový charakter pravidel zavedených nařízením č. 805/2004 ve vztahu k pravidlům týkajícím se uznání a výkonu rozhodnutí stanoveným nařízením č. 44/2001.
- 36 V této souvislosti je třeba upřesnit, že i když potvrzení rozsudku týkajícího se nesporného nároku jako evropského exekučního titulu podle nařízení č. 805/2004 umožňuje vyhnout se postupu doložky vykonatelnosti stanovenému nařízením č. 44/2001, neexistence takového potvrzení nevylučuje možnost výkonu uvedeného rozsudku na základě postupu doložky vykonatelnosti upraveného posledně uvedeným nařízením.
- 37 Kdyby byla v rámci nařízení č. 805/2004 zvolena širší definice pojmu „spotřebitel“ než v rámci nařízení č. 44/2001, mohlo by to vést k nesouladu při uplatňování těchto dvou nařízení. Odchylný režim zavedený prvním nařízením by totiž mohl vést k tomu, že rozsudek by nebyl potvrzen jako exekuční titul, ačkoliv jeho výkon v rámci obecného režimu podle nařízení č. 44/2001 by byl možný, jelikož podmínky, za kterých tento režim umožňuje žalovanému napadnout vydání exekučního titulu z důvodu porušení příslušnosti státu bydliště spotřebitele, by nebyly splněny.
- 38 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že pojem „spotřebitel“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. d) nařízení č. 805/2004 označuje osobu, která uzavírá smlouvu za účelem, který se netýká její obchodní či profesní činnosti, s osobou, která jedná v rámci výkonu své obchodní či profesní činnosti.
- 39 Na položenou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 písm. d) nařízení č. 805/2004 musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na smlouvy uzavřené mezi dvěma osobami, které nejednají v rámci obchodní či profesní činnosti.

K nákladům řízení

- 40 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

Článek 6 odst. 1 písm. d) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky, musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na smlouvy uzavřené mezi dvěma osobami, které nejednají v rámci obchodní či profesní činnosti.

Podpisy.